

Tekst: ing Wesley Overman & ir Vilmar Dijkstra, Zoogdierverseniging

De Pallas' eekhoorn in Nederland

- Begin 2008 kreeg de Zoogdierverseniging de vraag van het toenmalige ministerie van LNV om een risico-analyse voor uitheemse eekhoorns uit te voeren.
- De belangrijkste vragen die daarbij beantwoord moesten worden, waren: Welke soorten worden verhandeld en gehouden in Nederland? Welke soorten zijn in Nederland in het wild waargenomen? Welke risico's zijn daaraan verbonden? Reden voor deze studie was de toename van in het wild waargenomen uitheemse eekhoorns. Uit de studie kwam naar voren dat een populatie van de Pallas' eekhoorn (*Callosciurus erythraeus*) in de omgeving van Weert voorkomt. Wat is eigenlijk een Pallas' eekhoorn en is het erg dat ze in Nederland voorkomen?

Foto: Zoogdierverseniging

De Pallas' eekhoorn (*Callosciurus erythraeus*) is een prachtige soort.

Foto: Zoogdierverseniging

Door Pallas' eekhoorn geschilde stam van een walnoot.

omgeving van de dierenhandelaar. Vervolgens heeft het diertje zich vanuit daar uitgebreid en wordt het langzaam maar zeker steeds verder van de ontsappingslocatie waargenomen.

Verspreiding

In 2009 is door de Zoogdierverseniging een inventarisatie uitgevoerd naar de verspreiding van de Pallas' eekhoorn bij Weert, en door Natuurpunt Studie werd de aansluitende regio net over de grens in Vlaanderen geïnventariseerd. Met behulp van waarnemingen uit het bestand van de Zoogdierverseniging, van de websites waarneming.nl en waarnemingen.be, gegevens van de IVN, van de KNNV en van terreinbeheerders is onderzocht hoe groot het verspreidingsgebied is. Ook zijn er oproepen geplaatst in lokale media. Tevens is er door de Zoogdierverseniging onderzoek in het veld uitgevoerd. Hierbij zijn onder andere haarvallen ingezet.

Een haarval is een pvc buis met daarin lokvoer met een stukje dubbelzijdige tape aan de ingang. Als een eekhoorn bij het voer wil, moet hij langs de tape schuren. Hierop blijven dan haren achter die gedetermineerd kunnen worden op soort.

Daarnaast zijn er cameravallen ingezet, waarbij een foto genomen wordt wanneer een beweging wordt gedetecteerd. In 2011 is opnieuw een vergelijkbare inventarisatie uitgevoerd door de Zoogdierverseniging. Dit alles heeft geleid tot een goed verspreidingsbeeld van de Pallas' eekhoorn in de omgeving van Weert (zie de kaart). Het onderzoek leverde verrassend genoeg ook nog gegevens over het voorkomen van de Siberische grondeekhoorn (*Tamias sibiricus*) in de omgeving van Weert. Naar aanleiding van dit onderzoek is de inschatting gemaakt dat het aantal Pallas' eekhoorns in de zomer van 2011 rond de 50 tot 100 exemplaren lag.

Verrijking of verarming?

Is het eigenlijk een probleem dat de Pallas' eekhoorn zich heeft gevestigd in Nederland? Als men kijkt naar andere plekken waar de Pallas' eekhoorn zich als exoot heeft gevestigd, dan blijkt dat hij in Japan en Argentinië als een invasieve soort voorkomt en de daar inheemse soorten verdringt. Ook uit Europa komen berichten van het invasieve karakter van de Pallas' eekhoorn: zo lijkt hij in Zuid-Frankrijk de rode eekhoorn te verdringen. Ook in Nederland zijn daar al aanwijzingen voor. Zo melden een aantal strekbewoners dat ze eerst alleen rode eekhoorns in hun tuin hadden, vervolgens een paar jaar beide soorten naast elkaar zagen en uiteindelijk alleen nog maar Pallas' eekhoorns in hun tuin zagen. Naast schade aan de ecologie blijkt deze eekhoornsoort nog meer in zijn mars te hebben. Uit het verspreidingsgebied bij Weert komen af en toe klachten van schade aan huizen (kapot knagen van kunststof leidingen, plafondplaten en houten pan- en daklatten). Daarnaast knagen ze graag aan de bast van bomen zoals walnoot waardoor dikke takken afsterven.

De populatie Pallas' eekhoorns bij Weert werd inmiddels dusdanig groot dat te verwachten was dat in toenemende mate dieren gingen dispergeren. Het gevolg is, dat het verspreidingsgebied alsmaar groter wordt. Om dit te voorkomen heeft de Zoogdierverseniging geadviseerd om zo snel mogelijk maatregelen te treffen die erop gericht zijn om de Pallas' eekhoorns in Weert en omgeving te verwijderen. Een tweede advies was om het houden en verhandelen van deze en andere concurrentiekrachtige eekhoornsoorten te verbieden.

Wegvangen

Eind 2011 heeft de Zoogdierverseniging de opdracht gekregen de populatie bij Weert te verwijderen. Dit vindt plaats door de dieren te vangen met levend-vangkooien. Eventueel gevangen rode eekhoorns worden weer losgelaten. Een groot deel van de populatie is in de stedelijke omgeving gevestigd. Daarom is er een oproep gedaan aan mensen die Pallas' eekhoorns in de tuin hebben om toestemming te geven voor het plaatsen van vang-kooien in hun tuin. Ook in het buitengebied zijn vang-kooien geplaatst.

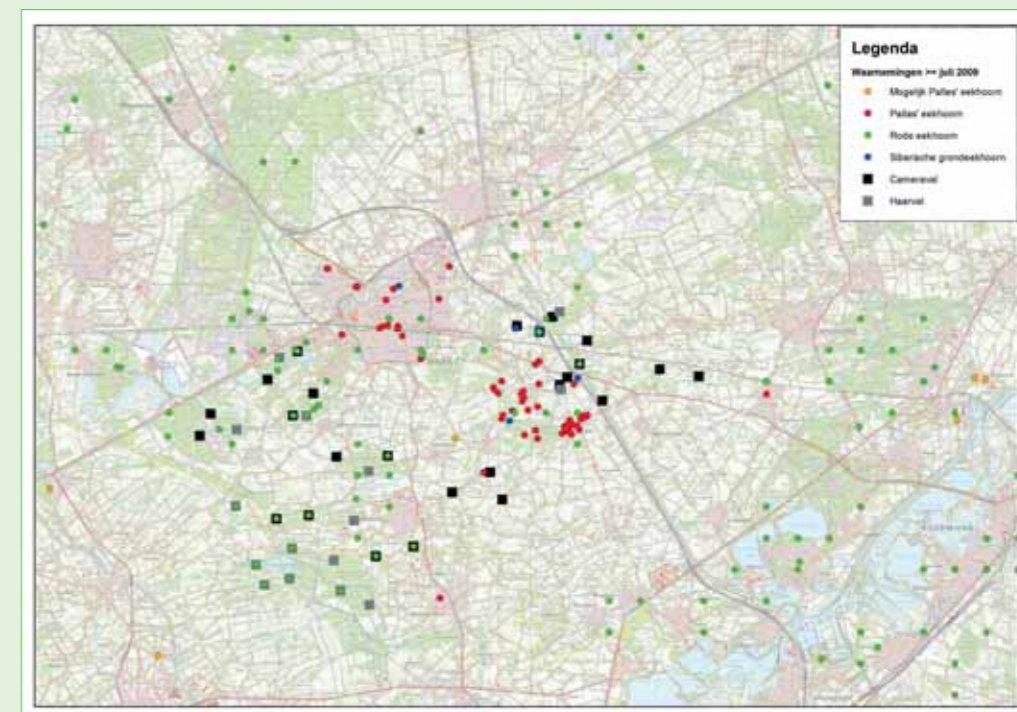
Foto: Zoogdierverseniging

Twee haarvallen, bezocht door de Pallas' eekhoorn. Een goed voorbeeld hoe knaagzuchtig deze soort is. Gelukkig is de rode eekhoorn een stuk minder destructief.

De gevangen dieren gaan naar een opvangcentrum in Opglabbeek in België. Hier zullen ze allereerst onvruchtbaar worden gemaakt. Na sterilisatie of castratie worden de dieren opgevangen in dierenparken en opvangcentra in binnen- en buitenland. Het vangen is direct na opdrachtverlening gestart en gaat voorspoedig. Inmiddels (dit artikel is 15 februari geschreven) staat de teller op 90 gevangen dieren en nog steeds worden er dieren gevangen. Het lijkt er dus op dat de aantalschatting van 50 tot 100 exemplaren moet worden bijgesteld.

Toekomst

Voorlopig is het vangen nog in volle gang, maar we denken wel al ruim de helft van de dieren gevangen te hebben. Aankomende jaren wordt gemonitord waar zich nog dieren ophouden en daarop wordt dan meteen gereageerd door het plaatsen van inlooppalen. In de loop van 2012 wordt het verhandelen en houden van de Pallas' eekhoorn, maar ook de grijze eekhoorn (*Sciurus carolinensis*) en de Amerikaanse voseekhoorn (*Sciurus niger*) bij wet verboden. Dat is de enige manier om te voorkomen dat deze concurrentiekrachtige soorten zich in Nederland kunnen vestigen.

Pallas' waarnemingen 2009 tot heden.